

УДК: 502.3

Відливаний Петро,
заступник директора, викладач-методист,
Калуський фаховий коледж економіки, права
та інформаційних технологій ІФНТУНГ,
м. Калуш, Україна

РОЛЬ ЕКОЛОГІЧНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА: СВІТОВИЙ ДОСВІД ТА ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В УМОВАХ ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ

Внаслідок стрімкого економічного розвитку багатьох держав відбувається неправильне використання природних ресурсів. Це, в свою чергу, порушує закони самоочищення та відтворення екосистеми Землі. Наслідки такого ставлення до довкілля можуть бути катастрофічними, включаючи руйнування довкілля та втрату його здатності до самовідновлення. Це також впливає на еколого-економічний стан регіонів, розвиток технологій та виробництва, тривалість життя та здоров'я людей, а також рівень їхнього добробуту.

Екологічне підприємництво набуває все більшої актуальності в Україні. Багато підприємств в країні ігнорують екологічний аспект, що призводить до погіршення екологічної ситуації не лише в Україні, але й у всьому світі. Ускладнюючим фактором є стан війни в країні, що призводить до значних руйнувань інфраструктури і зниження якості довкілля. Тому відновлення України після війни має відбуватися на засадах Європейського зеленого курсу з використанням передових екологічних інструментів. Бізнес грає важливу роль у післявоєнній відбудові країни, особливо у зв'язку з катастрофічним станом довкілля. Українські підприємства повинні сконцентруватися на екологічній модернізації для успішної післявоєнної реконструкції країни.

Суб'єкти екологічного підприємництва включають в себе юридичних та фізичних осіб будь-якої форми власності та інші законні суб'єкти господарювання, які займаються виробництвом та продажем екологічної продукції, виконанням робіт та наданням послуг екологічної значимості. Основною ознакою екологічного

підприємництва є виробництво екологічно чистих товарів, виконання робіт та надання послуг екологічної значимості. Іншими ознаками є створення підприємством сприятливого екологічного середовища, дотримання екологічних вимог та стандартів при здійсненні підприємницької діяльності та застосування принципу «циркуляції» при прийнятті підприємницьких рішень [1].

На рис. 1 подано основні види екологічного підприємництва.

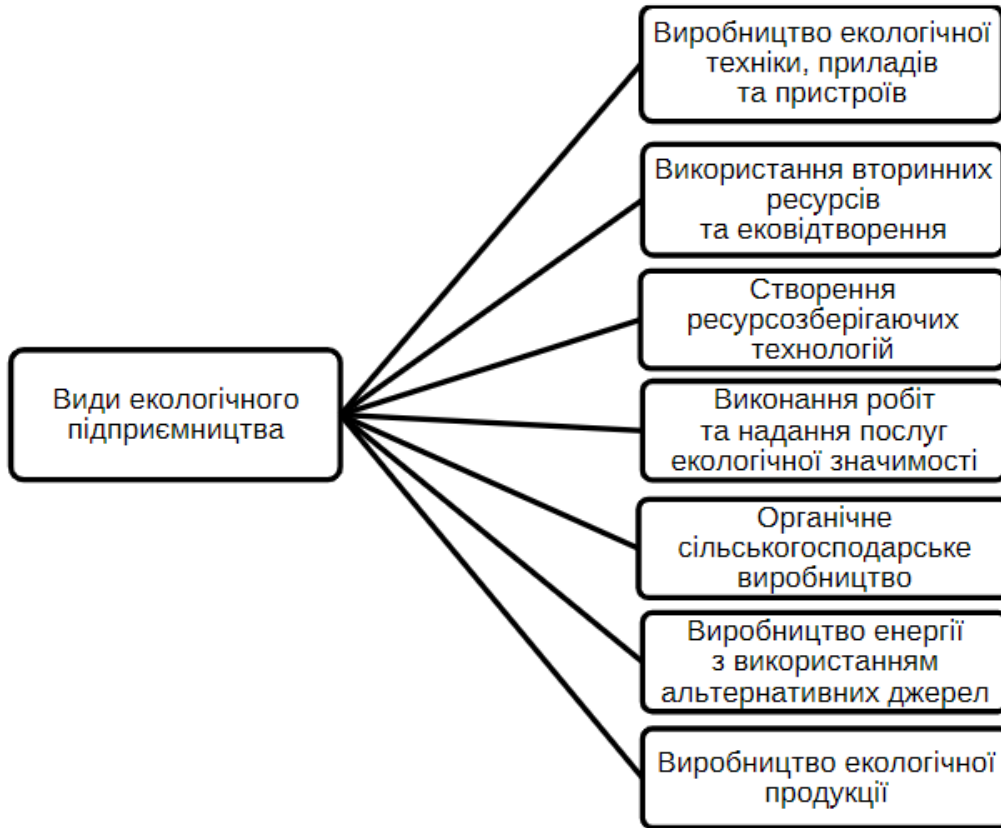

Рис. 1. Основні види екологічного підприємництва

Джерело: [2].

Напади російських військ щоденно спричинюють руйнування міст і сіл, наносять непоправну шкоду природі та довкіллю. Однак, незважаючи на це, відбудова України має початися вже сьогодні. Однією зі стратегічних цілей є чисте та безпечне довкілля, наступний крок - ведення економіки відповідно до принципів сталого розвитку та далі – рухатися європейським «зеленим курсом». Відновлення України не передбачає повернення до довоєнного стану, а планується повноцінна розбудова держави та її інтегрування до європейської спільноти. Екологічна модернізація українського бізнесу відіграє важливу роль у досягненні цієї мети, оскільки, на відміну від багатьох країн Європейського Союзу, вона здійснюється занадто повільними

темпами. Перш ніж проаналізувати розвиток екологічного підприємництва в Україні, слід розглянути досвід європейських країн, які вже досягли певного успіху в цьому напрямі.

Наприклад, Німеччина є однією з лідерів у розвитку екологічного бізнесу. У країні існує багато інноваційних компаній, що займаються виробництвом енергії з відновлюваних джерел, екологічно чистим транспортом, відновлюваною сировиною та іншими продуктами, що забезпечують сталість розвитку. Інша країна, яка активно розвиває екологічне підприємництво, - Данія. У країні існує багато компаній, що спеціалізуються на виробництві екологічно чистих продуктів та послуг, включаючи вітроенергетику, зелену електрику, енергоефективність та інші. Активно працюють над розвитком екологічного підприємництва Швеція, Франція, Нідерланди, Канада та США. Кожна з цих країн має власні програми та підходи до розвитку екологічного бізнесу. У багатьох випадках успіхи у розвитку екологічного підприємництва пов'язані з підтримкою урядів та створенням сприятливих умов для підприємництва. Особливо важливою є підтримка стартапів та інноваційних компаній, які займаються розвитком екологічно чистих технологій та продуктів. У Польщі діє програма «Зелена економіка», яка сприяє розвитку екологічного підприємництва та інвестуванню в зелені технології. Також у країні активно розвивається ринок вторсировини та переробки відходів, що сприяє зменшенню кількості сміття та забруднення довкілля. Крім того, у Польщі діє програма «Екологічно чистий продукт», яка підтримує виробників продуктів, що відповідають вимогам екологічної безпеки та сталого розвитку.

Відновлення України після війни не повинно обмежуватися лише відновленням інфраструктури. Рівно важливим завданням є збереження навколишнього середовища, яке зазнало значних пошкоджень під час війни. За найновішими даними, збитки для природи перевищують 1,35 трлн гривень [3]. Війна мала негативний вплив на водні, повітряні та ґрунтові ресурси, а також на рослинний та тваринний світ.

На початок листопада 2022 року, збитки для довкілля включають:

- 680,6 тис. тонн нафтопродуктів згоріло та забруднило повітря;
- 183 тис. м² ґрунту забруднено небезпечними речовинами;

- 38 тис. тонн викидів від горіння російської техніки потрапило у повітря, утворивши 325 тис. тонн відходів;
- 2,3 млн. м² земель засмічено;
- випалено 23,3 тис. га лісів, багато з яких втрачено назавжди;
- 20% природоохоронних територій продовжують потерпати від війни;
- окуповано 8 заповідників та 10 національних парків;
- загрожує знищення 16 рамсарським об'єктам, загальна площа яких становить 600 тис. га;
- 2,9 млн. га Смарагдової мережі перебувають в зоні ризику;
- 200 тис. км² територій потребує розмінування;
- знищено 7,1 млн м² об'єктів інфраструктури, залишки яких спричинили значну шкоду довкіллю;
- 2,2 тис. родовищ з енергоресурсами, металами та мінералами знаходяться в окупації [4].

Збитки, завдані довкіллю, постійно зростають, однак вже сьогодні можна сказати про їх величезні масштаби. Отже, в основі відбудови України мають лежати принципи збалансованого «зеленого» розвитку нашої держави. Пріоритетним має бути максимальне збереження довкілля та запобігання його руйнуванню. Вкрай важливою у післявоєнній відбудові України є роль бізнесу. З огляду на катастрофічну ситуацію з довкіллям, українські підприємства мають сконцентруватися на екологічній модернізації.

Список використаних джерел:

- 1 Implementation of the Circular Economy Action Plan. European Commission, 2022. URL: https://environment.ec.europa.eu/strategy/circular-economy-action-plan_en (дата звернення: 30.01.2023).
- 2 Бобкова А., Павлюченко Ю. Учасники відносин у сфері екологічного підприємництва. *Підприємництво, господарство і право*, 2017. № 9. 58 с.
- 3 Росія завдала збитків довкіллю України на понад 1,35 трлн грн. // *Рахункова палата. Радіо Свобода*, 2022. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-ukraina-dovkillia-zbytky-viyna/32117865.html>
- 4 Природа та війна: як російська агресія вплинула на довкілля. *Слово і Діло*, 2022. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/11/08/infografika/suspilstvo/pryroda-ta-vijna-yakrosijska-ahresiya-vplynula-dovkilliya>